

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри нормальної і
патологічної морфології та судової
ветеринарії, доцент

Жана КОРЕНЄВА
«15» 08 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. декана факультету ветеринарної
медицини, доцент

Катерина РОДІОНОВА
«15» 08 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. проректора з науково-педагогічної
та методичної роботи

Вячеслав СЕДОВ
«15» 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ОП 28
РОЗТИН ТА СУДОВА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ

ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)
21 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ

Робоча програма з освітнього компонента «Розтин та судова ветеринарна медицина» для здобувачів спеціальності 211 «Ветеринарна медицина», ОП «Ветеринарна медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробник:

Скрипка Марина Вікторівна, професор кафедри нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії, доктор ветеринарних наук, професор.

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії

Протокол від “25” 08 2025 року № 1

Завідувач кафедри

Жанна КОРЕНЄВА

Гарант освітньої програми

Руслан ДУБІН

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 21 «Ветеринарна медицина»	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	
Індивідуальне		Семестр	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»	-	10-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 4,6	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) рівень	-	20 год.
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	30 год.
		Самостійна робота	
		70 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю:	
		-	Іспит

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить : 50 / 70

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вступ. Освітній компонент «Розтин та судова ветеринарна медицина» відноситься до складу обов'язкових освітніх компонентів освітньо-професійної програми за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Передумовами для вивчення освітнього компонента «Розтин та судова ветеринарна медицина» є формування у здобувачів вищої освіти компетентностей у сфері дисциплін морфологічного напрямку.

Мета – засвоєння навичок розтину трупів різних видів тварин та птиці з постановкою патолого-анатомічного діагнозу, розуміння організаційних моментів судово-ветеринарної експертизи, оформлення відповідної

документації.

Предметом освітнього компонента «Розтин та судова ветеринарна медицина» є методи патологоанатомічного розтину, танатологія, документація розтину; основи процесуальної частини судової ветеринарії, аспекти практичної частини судової ветеринарної експертизи тварин, деонтології.

Завдання – засвоїти різні методи відбору патологічного матеріалу для додаткових досліджень; ознайомитись з структурою протоколу патолого-анатомічного розтину, принципами конструювання патолого-анатомічного діагнозу; навчитись складати заключення про причини загибелі або захворювання тварин; надати організаційні та процесуальні основи судово-ветеринарної експертизи в Україні з наведенням основних етапів проведення судового дослідження; ознайомити з практикою судово-ветеринарних досліджень трупів тварин.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- загальні патологічні процеси;
- патоморфологічні зміни та диференційні ознаки основних заразних та незаразних хвороб;
- посмертні зміни та їх диференціацію від патологічних процесів;
- основи процесуальної частини судово-ветеринарної експертизи в Україні; прав і обов'язків судово-ветеринарного експерта;
- принципи судово-ветеринарної класифікації причин смерті;
- порядок і методики проведення судово-ветеринарної експертизи трупа.
- вимоги щодо оформлення висновку судово-ветеринарної експертизи; питання судової деонтології.

уміти:

- відбирати і фіксувати патологічний матеріал для різних видів лабораторних досліджень;
- користуватись інструментами для розтину; правильно методично і технічно робити розтин трупів тварин; визначати і описувати на основі макроскопічних змін характер патологічних процесів в органах і тканинах; прижиттєвість пошкоджень;
- скласти патологоанатомічний діагноз. оформити протокол патологоанатомічного розтину та супровідний документ для пересилання патологічного матеріалу для відповідних видів лабораторних досліджень;
- застосовувати на практиці основи процесуальної та організаційної частини судово-ветеринарної експертизи;
- застосовувати на практиці основні етапи судово-ветеринарної експертизи трупа;
- застосовувати основи судово-ветеринарної танатології на практиці, визначати життєвість і давність пошкоджень;
- проводити дослідження та опис ушкоджень, встановлювати причини смерті за пошкоджень;
- документально оформлювати результати судово-ветеринарної експертизи

трупа.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення освітнього компоненту «Розтин та судова ветеринарна медицина» у здобувача вищої освіти формуються інтегральна, загальні та фахові (спеціальні) компетентності.

1. Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

2. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, пошуку, оброблення інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області і професії.

ЗК 6. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні, приймати обґрунтовані рішення, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

3. Фахові компетентності (ФК):

ФК 3. Здатність дотримуватись правил техніки безпеки, асептики, антисептики у здійсненні фахової діяльності.

ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

ФК 5. Здатність проводити відбір проб біологічного матеріалу та лабораторні дослідження за умов норми і патології.

ФК 6. Здатність раціонально організовувати, проводити та аналізувати результати лабораторних та спеціальних діагностичних досліджень.

ФК 10. Здатність реалізовувати заходи, спрямовані на захисту населення від хвороб, спільних для тварин і людей.

ФК 11. Здатність здійснювати посмертну діагностику у разі судово-ветеринарної експертизи й арбітражного провадження.

ФК 13. Здатність зберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва та ветеринарно-медичного виробництва.

Програмні результати навчання:

РН 1. Відтворювати термінологію з компонентів освітньої програми.

РН 2. Демонструвати розуміння особливостей діяльності лікаря ветеринарної медицини та функціонування галузевих виробничих структур в сучасних умовах господарювання.

РН 3. Описувати сутність та динаміку фізико-хімічних та біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології під впливом факторів зовнішнього середовища, дії інфекційних агентів, хірургічних та акушерсько-гінекологічних втручань.

РН 4. Розуміти сутність процесів виготовлення, зберігання та переробки біологічної сировини.

РН 5. Упорядковувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних, профілактичних заходів та підприємницьких стратегій.

РН 6. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, передбачати вплив отриманих результатів на виробничі і технологічні процеси, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

РН 7. Встановлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

РН 8. Проводити моніторинг щодо динаміки розвитку біологічних процесів в популяціях тварин, поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля.

РН 9. Узагальнювати показники економічного розвитку та відомості щодо ефективності роботи ветеринарних фахівців різного підпорядкування.

РН 10. Готувати облікову звітність під час планування, організації та здійснення фахової діяльності.

РН 11. Створювати в колективах атмосферу для обговорення нагальних питань з урахуванням професійної етики, позитивної соціальної та емоційної поведінки, поваги до етичних принципів та стандартів.

РН 12. Пропонувати інноваційні підходи для вирішення проблемних ситуацій професійного або соціального походження.

РН 13. Рекомендувати до застосування карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології, фармацевтичні препарати різного спектру та механізму дії.

РН 14. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі, профілактики заразних і незаразних хвороб та лікування тварин, виробничих і технологічних процесах, запроваджених у підприємствах.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1. Патолого-анатомічний розтин у ветеринарній практиці						
Тема 1. Ветеринарна танатологія	25	4	-	6	-	15

Тема 2. Секційний курс	30	2	-	8	-	20
Разом за змістовим модулем 1	55	6	-	14	-	35
Змістовий модуль 2. Основи судової ветеринарії						
Тема. 3. Процесуальні та організаційні положення про СЕ в Україні.	23	6	-	2	-	15
Тема 4. Практика судово-ветеринарної експертизи	42	8	-	14	-	20
Разом за змістовим модулем 2	65	14	-	16	-	35
Усього годин	120	20	-	30	-	70

5. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

5.1. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль 1. Патологоанатомічний розтин у ветеринарній практиці

Тема 1. Ветеринарна танатологія.

Класифікація причин смерті. Танатогенез : механізм смерті та посмертні зміни. Організація розтину, місце розтину, ветеринарно-санітарні вимоги до місця проведення розтину, техніка безпеки при розтині трупів тварин. Охорона навколишнього середовища, перевезення, захоронення трупів на скотомогильниках, знезараження в біотермічних ямах, спалювання та переробка трупів на утильзавах. Методи розтину трупів тварин. Порядок і послідовність патологоанатомічного дослідження трупів.

Тема 2. Секційний курс.

Техніка розтину та особливості патологоанатомічного розтину трупів різних видів тварин (непарнокопитих, рогатої худоби, свиней, м'ясоїдних, кролів, морських свинок, щурів хом'яків, білих мишей). Документація патологоанатомічного розтину. Протокол розтину, зміст його розділів. Схема протоколу патологоанатомічного розтину тварин з описом органів згідно анатомо-фізіологічних систем. Розтин трупів різних видів тварин та птиці, складання протоколу розтину. Розгляд ситуаційних завдань із оформленням відповідної документації.

Змістовий модуль 2. Основи судової ветеринарії.

Тема 3. Процесуальні та організаційні положення про СЕ в Україні: судово-ветеринарна медицина та її система; нормативно-правове забезпечення СВ.

Поняття про судову експертизу: організація судово-експертної діяльності; види судово-ветеринарної експертизи; склад СВЕ та участь в ній; порядок призначення СЕ; оформлення матеріалів для проведення СВЕ. Оформлення документації при судово-ветеринарному розтині. Обов'язки, права та відповідальність судово-ветеринарного експерта.

Тема 4. Практика судово-ветеринарної експертизи.

Експертиза по визначенню ступеню тяжкості тілесних пошкоджень; огляд і судово-ветеринарна експертиза трупів тварин. Судово-ветеринарна деонтологія: відповідальність в акушерській практиці; відповідальність при

хірургічних операціях; відповідальність за ускладнення при лікуванні; використання неперевіраних засобів, відповідальність за відмову, невчасне надання допомоги; судово-ветеринарна експертиза порушень технологій обслуговування тварин при їх промисловому утриманні. Практика патоморфологічних досліджень в рамках СВЕ.

5.2. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (КУРС ЛЕКЦІЙ)

№ з/п	Змістовий модуль, теми лекцій і орієнтирний перелік питань
1	2
Змістовий модуль 1. Патологоанатомічний розтин (6 год.)	
1	Тема 1. Ветеринарна танатологія (4 год) <i>Лекція 1.</i> Класифікація причин смерті. Танатогенез : механізм смерті та посмертні зміни. 1. Ветеринарно-біологічна класифікація причин смерті 2. Вмирання та смерть (агональний стан, клінічна смерть, біологічна смерть).
2	<i>Лекція 2.</i> Залежність патологоанатомічних змін від механізму смерті 1. Загибель від асфіксії. 2. Загибель від патології серця. 3. Загибель від патології мозку. Тема 2. Секційний курс (2 год).
3	<i>Лекція 3.</i> Документація патологоанатомічного розтину. Протокол розтину, зміст його розділів. 1. Вимоги до оформлення супровідного документу до патологічного матеріалу. 2. Вимоги до оформлення протоколу розтину. 3. Визначення супутніх, фонових, конкуруючих захворювань, основного захворювання.
Змістовий модуль 2. Основи судової ветеринарії (14 год.)	

4	Тема 3. Процесуальні та організаційні положення про СЕ в Україні (6 год). <i>Лекція № 4, 5.</i> Загальні процесуальні положення про судову експертизу в Україні. Організаційні положення про судову експертизу в Україні. Поняття про судову експертизу. організація судово-експертної діяльності; види судово-ветеринарної експертизи. <i>Лекція 6.</i> Порядок призначення СЕ та правила підготовки матеріалів СВЕ Поетапність в призначенні СВЕ. Оформлення матеріалів для проведення СВЕ. Оформлення документації при судово-ветеринарному розтині. Взаємозв'язок слідчого, керівника експертного закладу, експерта, членів експертної комісії. Тема 4. Практика судово-ветеринарної експертизи (8 год). <i>Лекція № 7, 8.</i> Судова травматологія. Класифікація видів травм. Встановлення причинно-наслідкових зав'язків між травмою та каліцтвом (смертю) тварини. <i>Лекція № 9.</i> Ступінь тяжкості шкоди, заподіяної здоров'ю тварини в аспекті судово-ветеринарної експертизи. <i>Лекція № 10.</i> Судова деонтологія: судово-ветеринарні аспекти клінічної практики; судова відповідальність фахівців ветеринарної медицини.	
5		
6		
7		
8		
9		
10		
Всього		20 години

5.3. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1. Патологоанатомічний розтин		
1	Тема 1. Ветеринарна танатологія Лабораторне заняття 1. Техніка безпеки при проведенні розтину трупів тварин. Організація місця розтину.	2
2	Лабораторне заняття 2. Методи розтину трупів тварин. Порядок і послідовність патологоанатомічного дослідження трупів. Послідовність дослідження і схема опису органів та тканин згідно анатомо-фізіологічних систем.	2
3	Лабораторне заняття № 3. Залежність патоморфологічних змін від механізмів смерті тварин.	2
	Тема 2. Тема 2. Секційний курс.	
4	Лабораторне заняття № 4, 5. Документація	4
5	патологоанатомічного розтину.	
6	Лабораторне заняття № 6, 7. Ділові ігри (постановка діагнозу	4
7	за результатом аналізу описової частини протоколу розтину)	
Змістовний модуль 2. Основи судової ветеринарії.		
	Тема 3. Процесуальні та організаційні положення про СЕ в Україні.	
8	Лабораторне заняття 8. Склад СВЕ та участь в ній; порядок призначення СЕ; оформлення матеріалів для проведення СВЕ.	

	Обов'язки, права та відповідальність судово-ветеринарного експерта.	2
9	Тема 4. Практика судово-ветеринарної експертизи. <i>Лабораторне заняття 9.</i> Класифікація видів смерті тварин в аспекті СВЕ. Значення посмертних змін в судовій практиці. СВЕ раптової смерті.	2
10	<i>Лабораторне заняття 10.</i> СВ токсикологія.	2
11	<i>Лабораторне заняття 11.</i> СВЕ трупа за насильницької смерті. СВЕ травм. Шокові стани.	2
12	<i>Лабораторне заняття 12.</i> Судово-ветеринарна оцінка патологічних станів та ефективності їх корекції.	2
13	<i>Лабораторне заняття 13-15.</i> Практика патоморфологічних досліджень в рамках СВЕ.	6
14		
15		
Всього		30

5.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Питання (тема)	Кількість годин
1	Змістовний модуль №1. Патологоанатомічний розтин <i>Самостійна робота 1.</i> Охорона навколишнього середовища, перевезення, захоронення (утилізація) трупів тварин.	5
2	<i>Самостійна робота 2.</i> Правила відбору патологічного матеріалу.	5
3	<i>Самостійна робота 3.</i> Методи і техніка розтину трупів лабораторних тварин. Методи евтаназії.	5
4	<i>Самостійна робота 4.</i> Ситуаційні завдання (постановка патолого-анатомічного діагнозу та висновку за результатами описової частини протоколу розтину).	20
5	Змістовний модуль № 2. Основи судової ветеринарії <i>Самостійна робота 5.</i> Правове регулювання ветеринарних послуг.	15
6	<i>Самостійна робота 6.</i> Ексгумація: порядок проведення судово-ветеринарного дослідження трупа. Руйнування трупа тваринами і рослинами. Особливості дослідження розчленованих і скелетизованих трупів тварин.	20
Всього		70

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – це способи спільної роботи викладача і здобувачів вищої освіти, спрямовані на засвоєння здобувачами теоретичних знань, придбання практичних навичок і умінь, розвиток у них пізнавальних здібностей, формування високих моральних, ділових та професійних якостей.

При проведенні лекційних і лабораторних робіт з освітнього компоненту «Розтин та судова ветеринарна медицина» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання (табл. 1).

Викладання освітнього компонента здійснюється у формі читання лекцій, проведення лабораторних занять. Передбачається участь здобувачів у теоретичних конференціях, виступах з доповідями. Важливим елементом навчання є самостійна робота.

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

- проведення оглядових та проблемних лекцій. Вивчення лекційного матеріалу дасть змогу здобувачам придбати теоретичні знання з освітнього компоненту «Розтин та судова ветеринарна медицина»;

- участі в лабораторних заняттях. Вирішення практичних завдань формує вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає рішення задач за результатами патологоанатомічного розтину та на прикладах судово-ветеринарних експертиз трупів тварин. Під час консультацій здобувачі отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень дисципліни; виконання самостійної роботи.

Вивчення курсу передбачає самостійне опрацювання здобувачами комплексу основної і додаткової наукової літератури, періодичних видань, інформаційних ресурсів.

Під час проведення лекційних і лабораторних занять з освітнього компоненту «Розтин та судова ветеринарна медицина» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання.

Найбільш часто на лекціях використовується пояснювально-інформативний метод з елементами проблемного підходу. Лекційний курс ведеться з використання мультимедійної техніки, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми.

Проведення лабораторних занять передбачає використання всієї системи прийомів, які дозволяють розвивати набувати практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, устаткуванням, вимірювальною апаратурою, обчислювальною технікою, оволодівати методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. При проведенні лабораторних занять з освітнього компоненту «Розтин та судова ветеринарна медицина» застосовують словесні (бесіда, пояснення, розповідь, дискусія), інноваційні (мозковий штурм, робота в групах, метод презентації), наочні (ілюстрація, демонстрація). Відповідність програмних результатів та методів навчання зазначено у табл. 1.

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
РН 1. Відтворювати термінологію з компонентів освітньої програми.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 2. Демонструвати розуміння особливостей діяльності лікаря ветеринарної медицини та функціонування галузевих виробничих структур в сучасних умовах господарювання.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 3. Описувати сутність та динаміку фізико- хімічних та біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології під впливом факторів зовнішнього середовища, дії інфекційних агентів, хірургічних та акушерсько-гінекологічних втручань.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 5. Упорядковувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних, профілактичних заходів та підприємницьких стратегій.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 6. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, передбачати вплив отриманих результатів на виробничі і технологічні процеси, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.

профілактики хвороб тварин.	
РН 7. Встановлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 8. Проводити моніторинг щодо динаміки розвитку біологічних процесів в популяціях тварин, поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 10. Готувати облікову звітність під час планування, організації та здійснення фахової діяльності.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 11. Створювати в колективах атмосферу для обговорення нагальних питань з урахуванням професійної етики, позитивної соціальної та емоційної поведінки, поваги до етичних принципів та стандартів.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 12. Пропонувати інноваційні підходи для вирішення проблемних ситуацій професійного або соціального походження.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.

РН 13. Рекомендувати до застосування карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології, фармацевтичні препарати різного спектру та механізму дії.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 14. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі, профілактики заразних і незаразних хвороб та лікування тварин, виробничих і технологічних процесах, запроваджених у підприємствах	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з освітнього компоненту «Розтин та судова ветеринарна медицина» здійснюється у формі поточного, модульного (рубіжного) та підсумкового контролів, які передбачені «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року.

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

Якість засвоєння змісту освітнього компоненту (незалежно від форми контролю) в Університеті оцінюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	

82-89	B	Добре	зараховано
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Реалізація основних завдань оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Університеті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Поточний контроль - це оцінка роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття) та самостійної роботи, яка відображає навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу освітнього компонента. Форму проведення поточного контролю під час навчальних занять визначає викладач.

Модульний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці кожного навчального модуля (змістовного). Основні завдання модульного контролю полягають у підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до опанування навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контролів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл.2).

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювання, затвердженого кафедрою нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена **накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти.**

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції тощо, доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 4).

Таблиця 3

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє			

			навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумковий контроль – інтегроване оцінювання результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах за національною шкалою і шкалою ЄКТС, яке включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

Таблиця 4

Оцінювання освітнього компонента

Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього – 0-5)
Модуль 1	0-10% пропусків – 5 балів	доповідь на науковій студентській конференції
Модуль 2	10%-20% пропусків – 4 бали	активна участь в роботі наукового гуртка кафедри
Модуль 3	20%-40% пропусків – 3 бали	підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.п.
Модуль 4	40%-60% пропусків – 2 бали	призове місце в олімпіаді
	60%-80% пропусків – 1 бал	підготовка наукової публікації
	більше 80% пропусків – 0 балів	виконання індивідуального завдання участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу освітнього компонента становить 100 балів (табл.5):

- модульний контроль – до 90 балів,
- бал за відвідування занять – до 5 балів,
- бал за додаткові види робіт з вивчення освітнього компонента до 5 балів.

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року

здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

Таблиця 5

**Оцінювання освітнього компонента
(від 0 до 100 балів)**

Поточне оцінювання та самостійна робота				Сума
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)		Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальна (всього 0-5)	
Поточний контроль -40	Поточний контроль - 40	0-5	0-5	100
T1	T2			
20	20			
Модульний контроль -50	Модульний контроль -50			
Б_{зм} = (ЗМ1 + ЗМ2) : 2				

T1, T2....- теми

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні рекомендації для лабораторних занять з освітнього компонента «Патологічна морфологія, розтин та судова ветеринарія» для здобувачів вищої освіти ФВМ. Скрипка М.В. Одеса 2023. 10 с.

2. Методичні рекомендації для самостійної роботи з освітнього компонента «Патологічна морфологія, розтин та судова ветеринарія» для здобувачів вищої освіти ФВМ. Скрипка М.В. Одеса 2023. 12 с.

3. Курс лекцій з освітнього компоненту «Розтин та судова ветеринарія» для здобувачів вищої освіти ФВМ. Скрипка М.В. Одеса 2025. 129 с.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Патологічна анатомія тварин. *Навчальний посібник*. (2008). П.П. Урбанович, М. К. Потоцький, І. І. Гевкан та ін. Київ : Ветінформ. 879 с.

2. Патологоанатомічний розтин тварин. *Навчальний посібник*. (2009). Г. А. Зон, М. В. Скрипка, Л. Б. Іванівська. Донецьк. 190 с.

3. Основи судово-ветеринарної експертизи трупів та живих тварин. *Навчальний посібник*. (2018). Скрипка М. В., Яценко І. В., Панікар І. І. Одеса. 326 с.

Допоміжна:

1. Атлас патологічної морфології тварин. (2012). М. В. Скрипка, І. І. Панікар, Н. Б. Колич. МОН Молодшпорту України. Полтава. 89 с.
2. Патоморфологія інфекційних хвороб птиці. *Атлас*. (2019). Скрипка М.В. Панікар І.І., Брошков М.М., Тарасенко Л. О. ФЛП Глазунов Р. А., Ізюм. 69 с.
3. Показчик патолого-анатомічних термінів. (2011). Б. В. Борисевич, М. В. Скрипка, В. В. Лісова. Полтава-Київ. 124 с.
4. Збірник ситуаційних завдань (за результатами патолого-анатомічного розтину) (2021). М. В. Скрипка, І. І. Одеса. 175 с.
5. Ветеринарне правознавство України. Навчальний посібник (2013). І.В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський. Харків. 417 с.
6. Практика судово-ветеринарної експертизи. Хрестоматія (2013). І. В. Яценко, А. М. Труш, В. В. Кам'янський. Харків. 255 с.
7. Основи судово-ветеринарної експертизи отруєнь і токсикозів тварин. Навчальний посібник (2012). Г. А. Зон, Л. Б. Івановська / Суми, ВВП «Мрія-1» ТОВ. 123 с.
8. Науково-практичні рекомендації «Морфологічне дослідження патологічних станів осового скелету та спинного мозку *Felis catus*» Скрипка М.В., Панікар І.І., Запека І.Є., Ложкіна О.В., Куралес О.В. 59 с.
8. Деякі аспекти патогенезу та патоморфології первинної складної травми хребта та спинного мозку. URL: <http://lib.osau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3663>
9. Судово-ветеринарна експертиза політравми внаслідок падіння тварин з висоти. URL: <https://osau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/ZBIRNYK-KONFERENTSIYI.pdf>
10. Патоморфологічна діагностика механічної травми осового скелету в аспекті судово-ветеринарної експертизи. URL: <https://osau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/ZBIRNYK-KONFERENTSIYI.pdf>
11. Практика судово-ветеринарної експертизи щодо психоемоційного стресу в генезі недостатності та смерті тварин. URL: <https://abbsl.osau.edu.ua/index.php/visnuk/article/view/348>.
12. Причинно-наслідковий зв'язок множинної травми зі смертю *Canis familiaris* в рамках досудових розслідувань URL: <https://doi.org/10.37000/abbsl.2024.110.16>

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. АТЕСТАЦІЯ СУДОВО-ВЕТЕРИНАРНИХ ЕКСПЕРТІВ ЯК ЕТАП ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ДЕРЖАВНИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ

ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ. URL:
http://www.lsej.org.ua/3_2023/113.pdf

2. ДОКАЗОВЕ ЗНАЧЕННЯ ВИСНОВКУ ФАХІВЦЯ У ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ У СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/download/284294/278445>

3. СУДОВО-ВЕТЕРИНАРНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОЗНАК ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ЗДОРОВ'Ю ТВАРИНИ СЕРЕДНЬОЇ ТЯЖКОСТІ. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sudovo-veterinarna-harakteristika-oznak-shkodi-zapodiyanoyi-zdorov-yu-tvarini-serednoyi-tyazhkosti>

4. РОЗСЛІДУВАННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ
Методичні рекомендації. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua> › jsui › bitstream

5. Щодо проведення судової ветеринарної експертизи. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/shchodo_proviediennia_sudovoyi_v_2

6. Munro R., Munro M.C. Animal Abuse and Unlawful Killing. Forensic veterinary pathology. Saunders Ltd., 2008. P. 124 URL: <https://www.sciencedirect.com/book/9780702028786/animal-abuse-and-unlawful-killing>

7. Rogers Ernest R., Stern Adam W. Veterinary Forensics Investigation, Evidence Collection, and Expert Testimony. Taylor & Francis Group, 2018. P. 434.
URL: <https://www.scribd.com/document/417983962/Veterinary-forensics#>

8. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. URL: <https://bulletin-biosafety.com/index.php/journal/article/download/320/325>